

Naravoslovje in tehnika, 5. razred

UČNA TEMA: Navzdol gre samo

POTEK URE

CILJ → naučiti se:

- da tekočine tečejo navzdol ali od večjega k manjšemu tlaku, v drugih smereh pa jih poganjamo s črpalkami

Naredi vajo **Kam teče**.

Tekoče in stoječe vode v naravi nastajajo zaradi padavin. Deževnica, ki pada na površje, pa tudi voda iz talečnega se snega in ledu, odtekata v potoke po pobočjih navzdol. Navzdol teče voda tudi po strehah do žlebov, od tod naprej po ceveh in kanalih, ki so speljani do najbližjega potoka ali reke. V strugah rek teče voda še naprej navzdol, do morja. Morja so nastala v kotanjah, od koder voda ne more odteči še nižje.

Voda iz morja ne more odtekati.

Za dobro odtekanje vode s strehe morajo biti odtočne cevi pravilno nagnjene.

Ponekod je površje oblikovano tako, da voda ne more odtekat. Če so tla neprepustna in voda ne more pronicati v globino, nastane mlaka, jezero ali močvirje.

Višino vseh točk na zemeljskem površju merimo od gladine morja navzgor in jo imenujemo nadmorska višina.

Ker iz globeli voda ne more odteči, je tu nastala mlaka.

Naredi vajo **Žlebovi**.

Na močvirnih področjih, ki jih želimo izkoristiti za pridelavo hrane ali postavitev zgradb, moramo urediti odtekanje vode. V ta namen **izkopljejo kanale**, po katerih odteka voda, ali pa poglobijo, povečajo strmino in razširijo struge potokov in rek, v katere odteka voda. Tako urejanje imenujemo regulacija strug.

Po reguliranih strugah voda hitreje odteka kot po naravnih. Z regulacijo strug osušijo močvirna zemljišča.

Lahko narediš vajo **Vodotoki**.

Poskrbeti moramo tudi za odtok odpadnih voda iz bivališč in naselij. Te odteka do **čistilnih naprav** in nato v reko po **kanalizacijskih ceveh**, ki so položene pod zemljo. Če kanalizacije ni ali če ni dobro urejena, umazane odpadne vode pronicajo v tla in onesnažujejo **podtalnico**. Čiste podtalnice, iz katere lahko črpamo vodo za pitje, je vse manj, zato je dobro urejena kanalizacija zelo pomembna.

Ob poplavah je velik problem oskrba s pitno vodo, ker je podtalnica takrat umazana.

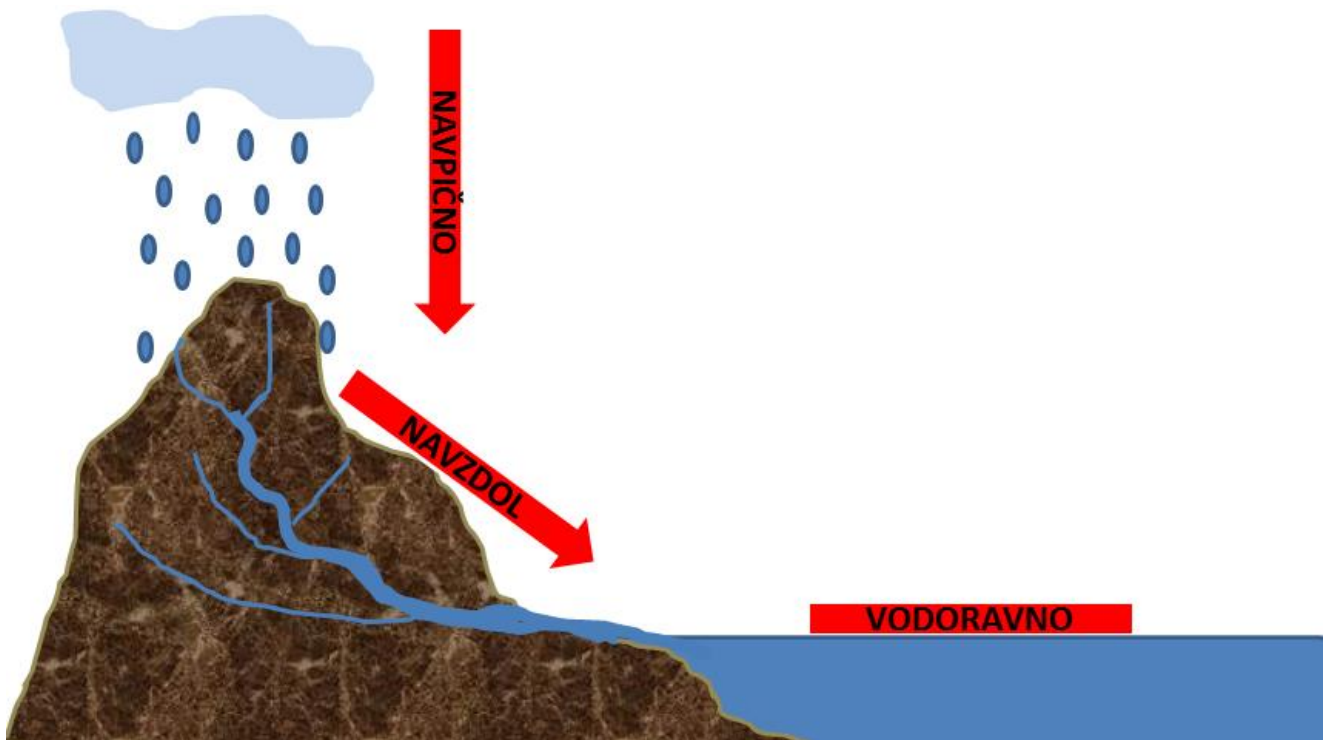

Voda na ljubljanskem Barju odteka v kanale, po kanalih pa do reke Ljubljanice. Osušeno zemljišče je primerno za njivo.

Lahko narediš vajo **Podtalnica**.

Že kot majhen otrok si se naučil, koliko moraš nagniti kozarec, da lahko piješ. Voda iz kozarca odteka takrat, kadar je njena gladina višja od roba. To moraš vedeti tudi pri nalivanju soka.

Voda pride na Zemljo zaradi padavin. Voda iz potokov teče iz višje ležečih delov navzdol. Odtekajo v reke, te pa v jezera ali morje, kjer se ustavijo. Ker tečejo z višjega na nižje mesto, pravimo, da jih poganja **višinska razlika**.

Po strmini voda teče hitreje kot po položnem delu.

Slap Boka je največji slap v Sloveniji.

Soča se na začetku marsikje strmo spušča.

Reka Mura teče po ravninskem delu Slovenije.

V Bohinjsko jezero priteče reka Savica.

Največ rek se izlije v morje.

Po pobočju lahko drsi tudi zemeljski ali snežni plaz.
Zemeljski plaz ruši ceste in hiše. Snežni plaz lahko
pokoplje smučarja ali planinca.

Največji zemeljski plaz v Sloveniji v zadnjih letih se je sprožil v Logu pod Mangartom leta 2000. Življenje je izgubilo 7 ljudi, 6 hiš je bilo porušениh, 23 pa poškodovanih. Porušila sta se 2 mostova, zato je bila cestna povezava do vasi prekinjena.

Snežni plaz nastane, kadar v gorah zapade veliko novega snega v kratkem času. Sneg se odtrga od podlage in zdrsi s pobočja.

